

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ένας λαός υψώνεται ήμα
δείξη πώς δε φοβόται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 6 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1908

ΓΡΑΦΕΙΟ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 277

ΑΠΟ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ Ο ΝΟΥΜΑΣ ΜΙΑ ΔΕΚΑΡΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Πρωτοχρονιάτικο.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σατιρικά γυμνάσματα.
ΔΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ. Κατάληξη.
ΒΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. Τὸ φόρεμα τῆς νύφης.
Α. Β. Τὸ γλωσσικὸ κληροδότημα.
ΚΩΣΤΑΣ ΤΡΙΚΟΓΑΙΔΗΣ. Μία διάλεξη στὴν Ἀλε-
ξάνδρεια.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οἱ Ἀλυσίδες (συνέχεια).
Ο ΡΕΠΟΡΤΕΡΗΣ. Ἔργα καὶ ἡμέραι — Δημοτικιστὴς
ἀπὸ ἀνάγκη.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ

Μὲ τὸ 1908 ἀρχίζει ὁ φίλος ὁ Νουμάς τὴν ἔχτη
τοῦ τῆ χρονιά. Πέντε χρόνια, μὲ τὸν ἀγῶνα,
στὴ βράση μέσα τοῦ πολέμου, ἀπὸ τῆ μιᾶς μεριάς
τοὺς δασκάλους ποὺ οἱ τρόποι τους οἱ χαριτωμένοι
δὲ μοιάζει ἀκόμη νάττικισαν, ἀπὸ τὴν ἄλλη — εἴ !
ἄς τὸ πούμε, ἀθῶποι καὶ ἀφτοὶ — τοὺς δικούς μας,
ποὺ μερικοὶ γιὰ σίγουρο θὰ πεινοῦνε, ἀφοῦ τρώγουν-
ται καὶ ἀναμεταξύ τους πέντε χρόνια νὰ βαστάξῃ
περιοδικὸ γραμμμένο, σῶσε, Κύριε, στὴ δημοτικὴ, πὲς
πὺς λογαριάζει πενήντα χρόνια σὲ κάθε ἄλλο μέρος
τῆς οἰκουμένης. Μπράβο στοὺς φίλους. Μπράβο καὶ
στὸ Νουμά. Χρειάστηκε θυσία, ἐνέργεια, καλοσύνη;
χρειάστηκε τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα, ἡ ἀγάπη, γιὰ
νὰ κατορθωθῇ. Συνεργάστηκε μὲ τὴ δύναμή του ὁ
καθένας. Μᾶς ἤρθαν ὁ καθένας μὲ τὴν ἴδια τὴν ἀ-
φοσίωση. Νὰ μὴν ξεχνούμε καὶ τὴν ἀξιο τὸ διεφτυ-
τή, ποὺ τὴν ξέρει περίφημα τὴν τέχνη νὰ σοῦ σκα-
ρώσῃ μιὰ φημερίδα. Ἔτσι χαρήκαμε καὶ μετὶ κάποια
ένωση, κάποια ἐνότητα. Λαμπρὸ σημάδι καὶ ἀξίζει
μὲ χρυσὰ γράμματα νὰ τὸ χαράξουμε σήμερα, πρω-
χρονιά.

Καὶ τί καινούρια νομίζετε τώρα νὰ μᾶς φέρῃ τὸ
1908; Ἐγὼ νομίζω πὺς θάματα θὰ διοῦμε. Θὰ
πιάσουν πιά καὶ οἱ δασκάλοι νὰ διαβάζουν τὸ Νου-
μά. Δὲν τὸ λέω στὰ μπόσικα. Τὸ λέω, γιὰτί ἔχω
καὶ τὴν ἀπόδειξη πὺς μᾶς διαβάζουν. Δημοσιέφη-
κε τώρα τελεφταῖα κάποιο ἄρθρο πολὺ σημαντικό.
Στὴν Κωνσταντινούπολις. Τοῦ κ. Καραδημητρώ-
γλου. Γράφει πὺς δὲν πρέπει νὰ μᾶς βρίζουν. Δὲν
ταιριάζει. Νὰ μᾶς διαβάζουν. Πιὸ σωστό. Ἐρκο-
λο πρᾶμα ἢ βριτιά. Δὲ θέλει κόπο. Μᾶς κάνει καὶ κα-
λό. Διαβάσμα, ἴσια ἴσια διάβασμα! Καὶ — ἀμερολη-
ψία. Ἔτσι τὸ κατάλαβε καὶ ὁ κ. Παπαθεωρίδης.
Σ' ἀφτὸ ἀπάνω παινᾷ ὁ κ. Καραδημητρώγλου

τὸν κ. Παπαθεωρίδη. Κατάστρωσε, λέει, ἀλάκαιρη
κριτικὴ γιὰ Τὸνεϊρο τοῦ Γιαννίρη. Πότε ὅμως; Ἀ-
φοῦ τὸ διάβασε. Βέβαια. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ
κρίνῃ κανένας. Νὰ κρίνῃ μὲ τὸ κῆρος του. Καὶ σὲ
ποῖο συμπέρασμα τάχα φτάνουν ἀδερφικά ὁ κ. Κα-
ραδημητρώγλου μαζί μὲ τὸν κ. Παπαθεωρίδη; Σὲ
δυσί. Μὲ τὴν κριτικὴ πάντα, μὲ τὴν ἀμεροληψία. Μὲ
τὸ διάβασμα. Νὰ. Πὺς εἶμαι ὁ στερνὸς στερνὸς ἀπ'
ὅλους τοὺς γραφιάδες καὶ συγγραφιάδες. «Ὁ ἔσχα-
τος τῶν συγγραφέων». Πὺς οὔτε ἀπὸ δημοτικὴ δὲ
νοιώθω. Δημῶδους.

Ἀφτὸ μοῦ θυμίζει ἕναν ἐπαρχιώτη ἐδῶ ποῦ ἔ-
βγαλε μιὰ μέρα μιὰ φυλλάδα μὲ τὸν τίτλο. Ré-
ponse modérée à un libelle infâme. Στὸ Πα-
ρίσι ἀμέσως γελάσανε. Στὴν Πόλῃ δὲ γελοῦνε ἀκό-
μη. Δὲν πειράζει. Ἐμένα καὶ τοῦτο μοῦ φαίνεται
σὰν ἀρχὴ πολιτισμοῦ, νὰ διδάχνουνε σοβαρὰ σοβαρὰ,
νὰ τὸ ἀνακαλύψαν, πὺς προτοῦ μιλῆσῃ κανεὶς γιὰ
ἕναν ἄθῶπο τῆς πέννας, καλῆτερο νὰ διαβάσῃ καὶ
τὰ βιβλία του. Στᾶλλα βέβαια πὺς ἀκολουθοῦνε τὰ
παλαιὰ, τὰ ἡρωϊκὰ τὰ συστήματα. Ἐκεῖνα τὰ
Χατζηδάκικα, τὰ παλαιὰ. Φτάνει νὰ μισῶ ἕνα
πρόσωπο, καὶ ὁ τι κάνει, ὁ τι λέει, γιὰ πέταμα. Ὡ-
στε τὸ κατηγορητό, ἀκόμη καὶ ἂν ὑποθέσῃς πὺς μπο-
ρεῖ νὰ χῇ δικίω δῶθε καὶ ὁ κατηγορητής, δὲν πιά-
νει τὸν τόπο του. Δὲ μάθανε ἀκόμη τὴν τέχνη τὴν
παρισιάνικη. Μαργιόλικη τέχνη. Μὰ τί νόστιμη!
Ἀπὸ τὴν πρώτη πρώτη σελίδα πιάνας καὶ ὅλο ἔπαι-
νους καταστρώννεις. Ζεφυράκι ποῦ σὲ χαδεύει καὶ
διαβάζει. Διαβάζεις καὶ γίνεται ἡ καρδιά σου γα-
ρουφαλάκι. Μπρὲ παιδιά, νὰ διαβάσω ἀκόμη! Ῥα-
χάτι μονάχο. Ἀξάφνα στρίβει ὁ κάβος καὶ σὲ δέρ-
νει κατὰμουτρα ἢ μπόρα, μὲ μιὰ λέξη.

Ὁ κ. Καραδημητρώγλου, μαζί του καὶ ὁ κ.
Παπαθεωρίδης, τὴν τέχνη ἀφτὴ δὲν τὴν κατέχουνε.
Φυσικά ὅμως, μιὰ καὶ δὲ γυμναστήκανε οὔτε στὴν
τέχνη τὴ μικρὴ, τί πέραση μπορεῖ νὰ χῇ καὶ ἡ κρι-
τικὴ τους γιὰ ἔργα τῆς τέχνης; Καμιά. Μὰ εἶναι
καὶ οἱ δύο τοὺς ἔξυπνο ἀθῶποι. Ἐχει ἐλπίδα νὰ
διοῦμε καλύτερα κατόπι. Σήμερα μᾶς διαβάζουνε.
Μᾶς διαβάζουνε καὶ μᾶς βρίζουν. Ἄβριο θὰ μᾶς
διαβάζουνε, θὰ μᾶς παينوῦνε καὶ ἔπειτα μονάχα θὰ
μᾶς βρίζουν. Μεθᾶβριο πιά θὰ μᾶς διαβάζουνε, θὰ
μᾶς καταλαβαίνουνε καὶ βρισίτσα δὲ θὰ ξεστομίζουνε.
Τί λέγαμε; Πὺς θάματα θὰ γίνουνε στὰ 1908.

*

Οἱ δικοὶ μας τώρα τί θάματα θὰ μᾶς καταφέ-

ρουνε γιὰ τὸν καινούριο τὸ χρόνο; Δὲν πρέπει νὰ
μείνουνε πίσω. Πρέπει νὰ θαματουργήσουνε καὶ τοῦ
λόγου τους. Τὸν τρόπο ἴσια ἴσια θαρρῶ πὺς τοὺς τὸν
ἔδειξε ὁ Νουμάς στὴν πρώτη του τῆ σελίδα. Κάτω
ἀπὸ τὸν τίτλο, δεξιά, μᾶς εἶχε βάλε, ἐδῶ καὶ ἕνα
μῆνα, κάποιο ῤητὸ τοῦ Σολωμοῦ. Ἀριστερὰ πάλι εἶ-
χε βάλε καὶ κάτι δικό μου. Νὰ μὲ βάλῃ ἐμένα,
σὰν παλιὸς πολεμιστὴς ποῦ κατάντησα πιά στὰ γερά-
ματά μου, ἄς εἶναι καὶ δὲ λέω τίποτα. Μὰ νὰ στέ-
κουμαι στὴν ἴδια γραμμὴ, ἔτσι, μὲ τὸ Σολωμό, δὲν
κάνει. Τᾶλλαξε καὶ τοῦ συμβούλεψα νὰ διαλέξῃ κα-
μιὰ φρασούλα τοῦ Βηλαρά. Καλῆτερα ταιριάζει, ἂν
καὶ ὁ Βηλαράς, δηλαδή, χωρὶς γλωσσολογίες, χωρὶς
τὰ χίλια μας τὰ τωρινὰ ἐπιστημονικά μαγαφένια, εἴ-
πε, ἀπὸ τὰ 1812, στὸ περίφημο γράμμα τοῦ πρὸς τὸ
Σοφολογιώτατο, ἀπαράλλαχτα ἐκεῖνα ποὺ σὰς κο-
πανίζω ἀπὸ τὰ 1888 ἴσα μὲ τὰ 1908. Εἴκοσι χρο-
νάκια. Σ' ἀφτὸ, στὸ νὰ καταγίνουμαι σὲ ὀρθογρα-
φίες καὶ γραμματικές, μοιάζω τουλάχιστο μὲ τὸ Βη-
λαρά, καὶ κάπως τρώγεται νὰ μὲ βλέπετε μαζί του,
ταίρι ταίρι. Κοιτάζτε μάλιστα τί γράφει. «Κάθε
γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικοὺς της κανόνες». Ὅριστε;
Νὰ τῆς κιόλας καὶ ἡ περίφημη λέξη ὁ κανόνας! Συ-
φωνοῦμε ἢ δὲ συμφωνοῦμε, ὁ Βηλαράς καὶ ὁ αἰρεσιάρ-
χης; Νὰ μοῦ μάθετε τὸν κανόνα, παιδιά, καὶ θὰ
μοῦ τὰ μάθετε ὅλα μ' ἕνα κόπο τὴν ἀνεξαρτησία,
τὴν τέχνη, τὴν ἐπιστήμη — καὶ τὴν Ἀγάπη.

Ἄν τὰ μάθετε ἀφτὰ, τότες πιά σᾶς δίνω καὶ
γὼ τὴν ἐφκὴ μου. Μὰ σὰν τί ἐφκὴ νᾶναι τούτη; Πα-
ράξηση, πρωτότυπη ἐφκὴ. Ἀμέ, πὺς νὰ μὴν εἶναι,
ἀφοῦ μιλῶ σὲ Ῥωμιοὺς, στὸν πῶ ἐξυπνο λαὸ τῆς
οἰκουμένης; Τοὺς ἔφκουμε, φντασστήτε, νὰ μὴν εἴ-
ναι ἀπὸ δῶ καὶ ὀμπρὸς τόσο ἔξυπνο. Νὰ μὴ νομίζῃ
ὁ καθένας πὺς εἶναι ὁ μόνος ἔξυπνος. Νὰ μὴ μᾶς
κεραμβοβολᾷ ὁ καθένας, γιὰ νὰ μᾶς τὰποδείξῃ, μιὰ
πρωθυπουργικὴ γραμματικὴ τοῦ κεφαλιοῦ του. Τί ἀ-
νάγκη ἔχετε, ἀφοῦ χρόνια καὶ χρόνια κοπιᾶζω νὰ
σᾶς τὴν καταφέρω τὴ μικρούτσικη, τὴν ἀσήμαντη
δουλίτσα τῆς γραμματικῆς; Ἐσεῖς νὰ χαζέβετε καὶ
νὰ μοῦ ἀφίνετε σὲ μένα τὴν ἄχαρη τὴν τέχνη, ποῦ
δὲν εἶμαι δὲ καὶ πεισματάρης. Νὰ μ' ἀκούγατε ὅσο
ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς ἀκούσω, καιρὸς τώρα ποῦ
θὰ εἶχαμε στὰ γεμάτα καὶ τὴν ἐνωση καὶ τὴν ἐνό-
τητα. Πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ τίς ἀπολάψουμε. Γραμ-
ματικὴ — ἄχ! καὶ τί κόσμους, τί κόσμους ἠθικούς,
τί... μὰ τί δὲν ἔχει μέσα της μιὰ τέτοια λέξη! —
γραμματικὴ θέλει ἕνα ἔθνος γιὰ νὰ γίνῃ ἔθνος, καὶ

βάλτε το μιά και σώνει με τὸ νοῦ σας πῶς δίχως γραμματική, δὲ θὰ κάμετε τίποτα, οὔτε παιδιὰ.

★

Γοργοπερνοῦνε τὰ χρόνια τὰ διαβόλεμένα. Στοχαστῆτε πόσα περάσανε ἀφ' οὗτοῦ ὑπάρχουνε οἱ "Ελληνες στὸν κόσμον. Κι ἂν δὲν εἴτανε ἀφ' οὗτοῦ, δὲ θὰ εἴμεστα σήμερις οὔτε μεῖς—οὔτε ἴσως κανένας! Γιὰ τοῦτο φρονῶ πῶς δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε τοὺς πεθαμένους. Πῶς ταιριάζει νὰ τοὺς θυμώμαστε ἀκόμη ὀλοένα, μάλιστα σὰν ἔρχεται ἡ πρωτοχρονιά, νὰ μᾶς δώσουνε θάρρος. Ἐπειδὴ φρονῶ πῶς βγαίνει ἀπὸ τὸν τάφο ἡ ζωὴ. Γιὰ νὰ πάμε ὀμπρός, ἀπαραιτήτο ἀπὸ κάπου νὰ ξεκινήσουμε καὶ τὸ κάπου, μιά καὶ ξεκινῶμε, βρίσκεται πάντα πίσω. Ἀπὸ τὸ τίποτα δὲ βαστοῦμε. Ἀμα δὲν ἔχει παρελθόν, μήτε μέλλον δὲν ἔχει. Τὸ λοιπὸν τὴν ἀρχαιότητα νὰ λατρεύουμε. Νὰ μὴ μοῦ τὴν ἀγγίξῃ κανεὶς, οὔτε ὀχτρός, οὔτε φίλος. Πῶς νὰ τὴ λατρεύουμε ὅμως; Μὲ τί τρόπο καὶ μὲ τί νοῦ; Μὲ τί πρωτοτυπία; Τὰ εἶπαμε δὲ καὶ ἄλλες φορές. Σήμερα, μοῦ πλημμύρισε ἡ ἀρχαιότητα τὴν ψυχὴν, γιατί στοὺς ἀρχαίους τοὺς καιροὺς βασιλεύανε οἱ Μοῦσες οἱ λεφκές. Οἱ Μοῦσες ὅμως εἶναι γυναικες. Καὶ χρωστοῦμε στὴ γυναικὴ αἰώνιον ἕναν ὕμνον.

Τὴ γυναίκα, τὴν προσκυνῶ γιὰ πολλοὺς, ἀπειρους λόγους. Γιὰ χίλιες τῆς ἀρετῆς. Κ' ἡ πρώτη πρῶτη, ποὺ εἶναι—ἡ ποὺ περνᾷ πῶς εἶναι—ἀδύνατη. Μὴ λησμονοῦμε τί λέει ὁ μεγαλήτερος ἴσως τῆς Γαλλίας ὁ ποιητὴς γιὰ τὴν καρδιά τῆς γυναικίσης: *ton cœur qui dément tes formes intrépides*, ἡ καρδιά σου, δηλαδή, ποὺ εἶναι πάντα μαλακώτερη ἀπὸ κείνο ποὺ κάποτες σου δείχνεις. Κι ἂν εἶναι ἀφ' οὗτοῦ ἀλήθεια, τότες ὅχι μόνο τὴν προσκυνῶ, μὰ μπρούμυτα πέφτω στὰ γόνατά της, ἐπειδὴ ἐγὼ ἔχω ἔρωτα—καὶ τί ἔρωτας; ξεφρενιασμένος, ἀκράτητος, ὀλοδύναμος—γιὰ τοὺς ἀδύνατους, γιὰ τοὺς φτωχοὺς, γιὰ τοὺς παθιασμένους, γιὰ τοὺς ἀβρόστους, γιὰ τοὺς σακατεμένους, γιὰ τοὺς κουτσούς, γιὰ τοὺς στραβούς, γιὰ τοὺς κουφούς, γιὰ τοὺς χτικιασμένους, γιὰ τοὺς μολεμένους, γιὰ τοὺς ἀπελπισμένους, γιὰ τοὺς ἀποφασισμένους, γιὰ τοὺς ἀχρηστούς, γιὰ τοὺς ξετελειωμένους, γιὰ τοὺς πνιγμένους, γιὰ τοὺς φουρτουνιασμένους, γιὰ τοὺς ἀνίκανους, γιὰ τοὺς μίζερους, γιὰ τοὺς ἀδικημένους, γιὰ τοὺς τσαλαπατημένους, βουλιασμένους, στραγγουλισμένους, τσακισμένους, σκοτωμένους, γιὰ τοὺς ἀσκληρούς, γιὰ τοὺς ἀγαθοὺς,

γιὰ τοὺς μπουνταλάδες, γιὰ τοὺς τζουτζέδες—ἀμάν! πῆτε μου κι ἄλλα στὸ Θεό σας, νὰ τὰ βάλω, νὰ γίνουμε βουνό. Τὸ βουνό τῆς Καλοσύνης. Ἐρωτας, νά. Ἐρωτας ποὺ μὲ ξετρελλαίνει. Ὁ ἴδιος ὁ ἔρωτας ποὺ μᾶς στήνει ὀρθίους καὶ πάμε. Ὁ ἔρωτας ὁ πρωτόπλαστος κι ὁ πρωτοπλάστης. Ἐμένα εἶται μοῦ ἀρέσει, νὰ ἀγαπῶ εἶται ἐμένα μοῦ στρέγει νὰ πονῶ παντοτινά. Κι ἂς ἔρθῃ κανεὶς νὰ μοῦ ἀποδείξῃ πῶς εἶται ἐγὼ δὲ νοιώθω, πῶς δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ νοιώθω εἶται. Θὰ τὸν ἀγαπήσω κι ἀφ' οὗτοῦ, γιατί δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ μοῦ τὰποδείξῃ—κι ἀμέσως πάει κι ἀφ' οὗτοῦ μᾶζι μὲ τοὺς ἀδύνατους ποὺ λογαριάζουμε πῶς ἀπάνω.

Νὰ διῆτε τώρα καὶ τὸ πῶς νόστιμο, πῶς ἡ Ἀδύνατη μᾶς ἔμαθε τὴ μόνη Δύναμη. Βλέπω καὶ τὸ ἐνάντιο τοῦ Ἐρωτισμοῦ τὸ λένε στίς μέρες μας ἀλτρουϊσμό. Μπόσικη ξερὴ λέξη, περιορισμένη ὅσο γίνεται. Κούφια. Ὁ ἀλτρουϊσμός σημαίνει πῶς ὅζω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μᾶς συλλογιόμαστε, ἀγαποῦμε κάποιον ἄλλον, μὰ ἔνανε μονάχα, τὸν ἑτερο, ποὺ ἐννοοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι, τὸν *alterum* ποὺ κρύβεται μέσα στὸν ὅρο ἀλτρουϊσμός. Ἐμένα δὲ μοῦ φτάνει. Ἀλλοῖσμός θέλω νὰ εἶναι. Θέλω νὰ τοὺς συλλογιόμαστε, θέλω νὰ τοὺς ἀγαποῦμε τοὺς ἄλλους, ὅχι τὸν ἄλλον. Ὅλους νὰ τοὺς ἀγαποῦμε, ὥστε κι ὁλοῖσμός νὰ μοῦ τὸν κάμετε, θὰ λιώσω ἀπὸ τὴ χαρά μου. Μικρή, μικροκέφαλη, στενοκέφαλη, στὸ διάολο, διόλου νιτσεϊκὴ φιλοσοφία, μὰ γιὰ μένα ἔχει ἕνα καλὸ, ποὺ εἶναι τουλάχιστο δική μου. Ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σκούφια μου τὴ βρῆκα.

Εἶναι καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς Γυναίκας. Ποιὸς ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴν ἀρχή, περισσότερο χίλιες φορές ἀπὸ μᾶς, ἔβαλε σὲ πράξη τὸν ἀλλοῖσμό; Ἡ Γυναίκα. Καὶ προσέξτε, παρακαλῶ, πῶς ἀλτρουϊσμός δὲν εἶναι τὸ αἶσθημά της, παρὰ σωστός ἀλλοῖσμός. Γιατὶ ἀφ' οὗτοῦ ἀφροσύνηται, θυσιάζεται στοὺς ἄλλους. Ἀφ' οὗτοῦ ἔχει σπλάχνα γιὰ κάθε πόνον, ἔχει δάκρυα γιὰ κάθε θλίψη. Ἀφ' οὗτοῦ γιατρέβει παντοτινὰ τὴν ἀθρωπότητα ὅλη. Ἀδύνατος εἶναι ὁ ἄντρας, ποὺ δίχως τὴ Γυναίκα δὲν μπορεῖ. Ἀφ' οὗτοῦ μᾶς ἔδωσε τὴ δύναμη τὴν ἀληθινή, μᾶς βύζαζε ἀφ' οὗτοῦ μὲ τὸν ἀλλοῖσμό ποὺ νικᾷ, ἐπειδὴ ὡς τώρα χωρὶς τοὺς ἄλλους δὲν εἶδαμε τίποτα νὰ νικήσῃ, ἐπειδὴ χωρὶς τὴν ἀγάπη, ποὺ ἀπὸ τὰ στήθια τῆς Γυναίκας τρέχει σὰν τὸ ποτάμι, ἐπειδὴ χωρὶς τὴν καλοσύνη ποὺ μὲ τὴν καλοσύνη θρέφεται ἡ γυναίκα καὶ θρέφει, πᾶμα δὲ θὰ στεκότανε στὸν κόσμο, δὲ θὰ στεκότανε μήτε ὁ κόσμος.

μήτε ὁ ἄθρωπος στὴν ἀπάνωσιὰ τῆς γῆς.

Ἐνα δάκρυ πρέπει νὰ πέσῃ ἀπάνω στὴν Ἑλλάδα, θεόρατο δάκρυ σπληχνικό, νὰ ποτίσῃ τὰ χώματα ποὺ διψοῦνε, νὰ δροσίσῃ τίς ξεραμένες τίς καρδιές. Τὸ δάκρυ ἐκεῖνο θὰ σβῆσῃ τὰ φιλότιμα τὰ ξαγριωμένα, θὰ σβῆσῃ τοὺς θυμούς, θὰ ξανοίξῃ μέσα μας λούλουδο τῆς ἀπαραιτήτης ἀλληλοκατάπης, τῆς ἀπαραιτήτης συνεργασίας. Καὶ τὸ δάκρυ ἀφ' οὗτοῦ ποιὸς τῶχουσε καὶ ποιὸς ἀκόμη θὰ τὸ χύσῃ, ὅζω ἀπὸ τὴ Γυναίκα; Γιατὶ, νὰ ξανάρθουμε πιά, μὲ τὸ συμπάθειο καὶ στὸ ζήτημα καὶ στὴ γλώσσα καὶ στὸ Νοῦμᾶ καὶ στὸ 1908, ποιὸς περισσότερο ἀπὸ τὴ Γυναίκα μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ; Ποιὸς συνεπαίρνεται πῶς γλυκὰ γιὰ μιά Ἰδέα, ποιὸς, ποιὸς μᾶς βάζει φτερά; Ἐγὼ τουλάχιστο δυὸ φορές τὰξιδώθηκα στὴ ζωὴ μου, ἀπὸ στόμα γυναικίσιον νὰ μὴ τὰκούσω, πῶς θὰ νικήσουμε. Τί ἄλλο θέλετε; Θάματα ἔκαμε κι ὀλοκάνει. Ἐγὼ λέω τὸ λοιπὸ νὰ μὴ κλώνουμε, νὰ μὴν κατσοφιάζουμε, παρὰ νὰγαποῦμε. Νὰγαποῦμε καὶ τὸ δάκρυ τὸ ἀθάνατο, ποὺ ὑπαρξὴ σπέρνει, καὶ τὸ μάτι ὅπου λάμπει τέτοιο ἕνα δάκρυ τέτοιο ἕνα Φῶς. Ἀφ' οὗτοῦ εἶναι μάλιστα πρωτοχρονιά, χρόνια πολλὰ καὶ φτυχισμένα ἔλατε νὰ τῆς ἐμφανθοῦμε τῆς Γυναίκας—ἡ τῆς Ἰδέας ποὺ ἕνα εἶναι—γιὰ τὸ 1908 καὶ πέρα πέρα.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΑΤΑΛΑΝΑ

Στρωτὴ ναι ἡ Ράμπλα ἀπὸ πλατάνων φύλλα
ξερά, ποὺ ἕνα ἕνα ὁ νότος ξεκολνᾷ.
Κι' ἀφ' οὗτοῦ, μὲ μάβρη δαντελιὰ μαντίλα,
φρου φρου περνᾷ.

Ἄθωρο οἱ σάρκες τῆς ἀχνὸ σκορπᾶνε,
καὶ τρανταχτὸ μὲ βῆμα ἐνῶ πατᾷ,
τὰ πλέρια στήθια μὲ ρυθμὸ πηδᾶνε
ἀκόρεστα.

Ὅλα τὰ μάτια βουτηχτάδες ψάχνουν
μιά μιά τίς ὁμορφιές τῆς τίς κρυφτές,
τῶν ἀχναριῶν τῆς τίς μουσιῆς ἀδράχνουν
μύτες σκυφτές.

Φρεγάδα ἀφ' οὗτοῦ τὸ λάγνο κῆμα σκίζει
ἄνωγθῃ λὲς, μὰ ἐμένα, ὦ τί χαρά!
πρὶ στρέψει μιά τῆς μὲ ματιὰ γυρίζει
καὶ μὲ τηρᾷ...

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΑΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

Αἰῶμα μὲ τρία μέρη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Τὸ σαλόνι τοῦ Καλόκαρδου, πλοασιῶ καὶ σφантаχτερὰ στολισμένο ποὺ νὰ δείχνει πῶς ἡ γυναίκα του χάνεται γιὰ ὅτι χτυπάει στὰ μάτια. Ἐνα πιάνο δεξιά, στὴ γωνιά.

Σούρουπο. Ὁ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ ξαπλωμένος σὲ πολυθρόνα καπνίζει. Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ περπατᾷ σκεφτικός, παίζοντας κεραιμπαρένιο κομπολόγι. Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ σκέβονταν πᾶνον σ' ἕνα τραπέζι ξεφυλλίζει καὶ μελετᾷ κατὰ χαρτιά.

*) Κοίταξε φύλλο 274.

Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ (βαστῶ ἀπὸ λίγη ὄρα ἀφ' οὗτοῦ ἀνοίξει ἡ σκηνή. Θυμωμένα). Δὲν μπορεῖ νὰν τὸ πεῖ αὐτό. Ἀδύνατο. Εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ καταδικάζουμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς σὲ θάνατο... Καὶ νὰ τραδάμε μάλιστα καὶ μοναχοί μᾶς τὸ σκοινὶ τῆς καρμανιόλας μᾶς.....

Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ (στρουφνᾷ). Τραγικός!... Πάντα τραγικός εἶσαι....

Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Τραγικός; Ἀλοῖμονο!..... Ὅχι ὅμως τραγικώτερος καὶ ἀπὸ τὴν τραγικὴ ἀποτυχία ποὺ μᾶς ἐτοιμάζει ὁ κ. Στρωτός. Ἐχω ἄδικο, κ. Καλόκαρδε;

Ὁ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ (γελαστά). Δὲν ἔχεις ἄδικο, μὰ κι ὁ Στρωτός δίκιο ἔχει....

Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Σὰ Σολομώντας κρίνεις...

Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ. Σοφώτατα... Τί τὰ θέλετε! Ὑποστηρίξω καὶ μὲ τὸ κεφάλι μῶς ἀκόμα πῶς ἕνας παρὰγραφος ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Στρωτοῦ εἶναι ἀρκετὸς νὰ μᾶς θάψῃ στὰ μαῦρα καὶ τοὺς δέκα... Καταλαβαίνεις, τί θὰ πεῖ, νὰ βρεῖς στὸ Λαὸ καὶ νὰ μιλήσεις εἶται; (Σηκώνεται, ἀρπάζει βιαστικὰ τὰ χειρόγραφα ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ διαβάει ρητορικά, χρονονομώντας κατὰλληλα). «Τίποτα μὴν καρτερεῖτε ἀπὸ μᾶς, τίποτα! Τὸ κατώφλι μᾶς δὲ θὰν τὸ πατήσετε, τίς σκά-

λες τοῦ Ὑπουργείου δὲ θὰν τίς ἀνεδοῦμε γιὰ τὸ χατίρι σας. Γυάλινο τὸ σπῆτι μᾶς γιὰ νὰ βλέπετε τίς πράξεις μᾶς, μὰ ἡ πόρτα τοῦ σιδερένιου, νὰ μὴν μπορεῖτε νὰ τὴν ἀνοίξετε καὶ ταυτιά μᾶς βουλωμένα μὲ κερὶ νὰ μὴν ἀκοῦμε τίς φωνές καὶ τὰ παρακάλια σας. Ἐρχόμαστε νὰ χτυπήσουμε τὸ ρουσφέτι, ἐρχόμαστε νὰ πνίξουμε τὴν ἀτιμὴν τὴ συναλλαγὴ. Καὶ νοῦριους πολιτικούς Θεοὺς σὰς φέρνουμε, ἄγριους Θεοὺς, αἱματοπότες καὶ ζητᾶμε νὰν τοὺς προσκυνήσετε. Δὲ διακονοῦμε τὸν ψῆφο σας, τὸν ἀπαιτοῦμε, γιατί ἔχουμε κάθε δικαίωμα σὰν τίμοι πολιτικοὶ νὰ ζητήσουμε τίμους ψήφους ἀπὸ τίμια χέρια ρηγμένους στὴν κάλπη μᾶς. Ἄ δὲν εἴστε ἱκανοὶ νὰ μᾶς νιώσετε, ἂ δὲ θέλετε νὰ καθαρίσετε τὴν ψυχὴ σας ἀπὸ κάθε ἀτομικὸ σφέρο ποὺ καιροὺς καὶ χρόνια τώρα τὴν λερώνει, ἂ δὲν ἔχετε τὸ κουράγιο νὰ σκοτώσετε τὸν παλιὸ πολίτη ποὺ ἴσαμε σήμερα πολέμησε αὐτὸ τὸν τόπο καὶ τὸν ῥήμαξε, ἂ δὲν εἴστε ἀκόμα ἐτοιμασμένοι γιὰ μιά τέτια εἰρηνικὴ μὰ σωτήρια ἐπανόσταση κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ σας, τότε μαυρίστε μᾶς!....»

Ὁ ΑΓΑΥΚΑΝΤΟΣ. Μαῦρο! Φέλα στὰ σκοινιά!
Ὁ ΓΥΑΛΙΣΤΟΣ (κοιτάζοντας τὸν Καλόκαρδο κοροδοφτικὰ). Ἐχει δίκιο ὁ κ. Στρωτός;